

К.Ю. Чадаєва, канд. іст. наук, доц. (ХДАДМ, Харків)

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПОНЯТТЯ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ

Інновація – це акт, вчинок, процес, протилежний тому, що буде визнано соціальною інституцією. І лише в тому разі, якщо інституція ототожнюється з якоюсь традицією, інновація виявляється протилежністю традиції. Термін «інновація» виникає у латинській мові у середині XVII ст. й означає впровадження нового в деяку сферу, спричинення змін у ній. Отже, інновація – це, з одного боку, процес оновлення, реалізації, впровадження, а з іншого – це втілення нового в певну соціальну практику. Інноваційна діяльність – це діяльність, спрямована на вирішення комплексної проблеми, яка породжена зіткненням (конфліктом) сформованих норм практики або невідповідністю традиційних норм новим соціальним очікуванням.

Інноваційна діяльність та інновації в освіті можуть полягати у фіксації інноваційного досвіду; його культурного оформлення; опису механізмів трансляції і спрямовуватися на перетворення існуючої освітньої практики або на створення принципово нової практики. У системі освіти необхідне організаційно-управлінське оформлення нововведень і їхнє нормативне закріплення в практиці, що змінюється.

Інноваційна діяльність в освіті розвивається за наступними напрямками:

– науково-дослідна діяльність, спрямована на здобуття нового знання про те, як щось може бути – «відкриття», і як щось можна зробити – «винахід»;

– проектна діяльність, спрямована на розробку особливого, інструментально-технологічного знання про те, як на основі наукового знання в заданих умовах необхідно діяти, щоб мати те, що може або повинне бути – «інноваційний проект»;

– освітня діяльність, спрямована на професійний розвиток суб'єктів визначеної практики, формування в кожного особистого знання – досвіду про те, що і як вони мають робити, щоб інноваційний проект утілювався в практиці – «реалізація». Тобто власне інноваційна діяльність спрямована на те, щоб відкриття перетворити на винахід, винахід – на проект, проект – на технологію реальної діяльності, результати якої, по суті, і являють собою новацію. Додаткові розрізнення в понятійному апараті інноваційної діяльності можна здійснити, якщо вибудувати схему повного циклу виникнення і

реалізації будь-якої інновації в тій або іншій суспільній практиці. Таким чином, якщо сучасна вітчизняна освіта повинна прийняти виклик часу, що полягає у вимозі професійно забезпеченого вирішення проблеми виробництва і відтворення людяності й людського, то соціологія освіти має спрямовуватися на пошук інноваційного потенціалу й механізми його актуалізації, інституціоналізації інновацій у системі освіти, тому що освіта – це шлях і форма становлення цілісної людини. Упродовж тривалого часу в освіті основну увагу приділяли екстенсивному інформаційному навчанню, що гальмувало розвиток самостійного мислення, формування особистості людини, діалектики суспільної та індивідуальної свідомості. Кардинально змінити цю ситуацію можна тільки за умови якісних змін у ставленні до освіти зі сторони суспільства і структур влади та реальних перетворень у навчальному процесі. Без розуміння зростаючої ролі освіти, підвищення її соціальної активності зміни в цьому процесі можуть залишитися тільки бажаннями. Удосконалення сучасної освіти спрямоване на формування особистості, котра усвідомлює свої можливості, прагне до самоосвіти, самовдосконалення, максимальної самореалізації, досягнення успіху. «Ми захоплюємося нашою наукою, але як заразити молодь цим захопленням? Як заманити у фізику майбутніх Фермі? Звичайний у цих випадках метод – *здивувати, вразити*. Проблема в тому, що людину не можна здивувати, якщо вона не знайома з тією ситуацією, в яку ваш сюрприз вносить вирішальні зміни. Але в кожній сфері для новачка можна знайти захоплюючий, повчальний аспект справи й подати її у формі, яка зацікавить. Це не кожному дано, але в цьому полягає «секрет мистецтва лектора» (Карл Дарроу).

У зв'язку із цим особливо актуальним є вивчення сфери потреб і мотивацій особистості студентів, формування їх орієнтації на досягнення бажаних результатів. Такий підхід сприяє ефективній підготовці майбутніх спеціалістів, отже мотивація повинна розглядатися як процес, який направляє, регулює й активізує діяльність суб'єкта навчання. Мотиваційні технології покликані сприяти швидкому залученню до професійної, навчально-пізнавальної й навчально-виробничої діяльності без тривалого «вживання» в роботу, підтримувати діяльність на необхідному рівні активності. Проблема мотивації є актуальною як вітчизняної, так і зарубіжної науки. Це відбувається тому, що постала необхідність упровадження в практику інноваційних досліджень, бо це є вихід до реальної поведінки людини, можливості її регуляції.